

Hoofdstuk 1

Weet je nog, Lydia, die nacht van dat hevige onweer? Bliksemflitsen schoten door de lucht en de donder klonk als een kudde op hol geslagen olifanten. Je stond te draaien bij mijn bed, hopend dat je bij me mocht kruipen. Ineens viel uit de boom naast ons huis een sinaasappel met een harde bons op ons dak. Van schrik sprong je een halve meter de lucht in, alsof er iemand een schorpioen in je onderbroek had gestopt. Met een plof viel je boven op me – OEF! Ik hapte naar adem toen je puntige ellebogen in mijn buik landden. Je broertje was bijna te vroeg ter wereld gekomen. Weet je nog hoe je grinnikte toen ik je vroeg waarom je opeens zo bang was voor sinaasappels? 'Het lag niet aan die sinaasappel,' protesteerde je. Ik plaagde je en zei dat jij het enige meisje in heel Afrika was dat zich de stuipen op het lijf liet jagen door een sinaasappel.

We lagen te wachten tot het onweer weg zou trekken. Je griffelde toen papa zijn zwijnensnurk deed en gromde en snoof als een wrattenzwijn op zoek naar wortels. Je zei dat we hem maar in de tuin moesten zetten. Net op dat moment werd hij wakker, zei dat je een brutale aap was, en snurkte meteen weer verder, alleen nog luider. Toen voelde ik dat de baby begon te schoppen. Misschien was hij ook bang voor het onweer, de sinaasappel of het gesnurk van je vader. Je legde je hand op mijn bolle buik en voelde een piepklein voetje onder de huid bewegen. Je vroeg of je mocht helpen de baby te verzorgen als hij geboren was. Dan kon je alvast oefenen, zei je, want je wilde verpleegster worden als je groot was. Ik zei dat dat een grote uit-

daging was voor een vijfjarig meisje en dat je de tweede mama van de baby mocht zijn. Wat een bofkont was die baby toch.

Toen het onweer wegtrok, vertelde ik je verhalen over het listige konijn en de leeuwenkoning, totdat je ogen zo zwaar werden dat je van een ton sinaasappels op het dak nog niet wakker zou zijn geworden.

Onweer midden in de nacht brengt een gezin dicht bij elkaar. Het lijkt alsof er niets anders bestaat dan dat schild van beschermende liefde in die pikdonkere kamer, waartegen elk onweer machteloos is. Denk aan die liefde, Lydia, mijn lieve meid, en draag die elke dag opnieuw met je mee.

Lydia ging verliggen en duwde de knie van haar broer die in haar heup prikte weg. Buiten was het onweer zo goed als voorbij; er klonk alleen nog het drup, drup, drup van de regen op het omgekeerde tinnen bad. Aan de andere kant van haar broer lag hun zusje Kesi, die onrustig sliep en bij elke ademhaling kleine, angstige geluidjes maakte. Lydia reikte over haar broer naar haar zusje en streelde haar dikke haar totdat ze zag dat haar lippen zich ontspanden in een flauwe glimlach. Op welk moment in haar dromen zou Kesi van plek zijn gewisseld met haar broer? Toen ze gingen slapen had ze zoals gewoonlijk in het midden gelegen, veilig voor boze geesten die zich onder het bed schuil konden houden.

Lydia vroeg zich af wanneer het ochtend zou zijn. De lucht zag er door het raam achter de kaarsvlam nog steeds inktzwart uit, maar dat kon ook het wegtrekkende onweer zijn. Ze wist niet hoelang ze geslapen had toen het onweer haar gewekt had. Het was niet zo'n zwaar onweer geweest als die keer waar haar moeder over sprak. Kesi en Joe waren er dwars doorheen geslapen.

Zijzelf had de slaap niet meer kunnen vatten en de kaars aangestoken om wat in haar moeders boek te lezen. Ze wist niet of ze wilde dat het ochtend zou worden. De nacht bood een welkome afwisseling van de sleur van alledag. Ze kon dan even de problemen vergeten die elke dag groter werden, hoezeer ze ook haar best deed die te vermijden. Soms werd het haar gewoon te veel.

Je zult nooit alleen zijn, Lydia. Ik zal er altijd voor je zijn. Put kracht uit mij. Wees die persoon waar we het over gehad hebben, die persoon die in de hoogste boom kan klimmen om de maan aan te raken.

'Ik kan de maan niet eens zien, mama,' zuchtte ze. Ze legde het boek voorzichtig op de vloer, blies de kaars uit, ging weer liggen en sloot haar ogen.

Hoofdstuk 2

‘Ze is weer nat, Liddy,’ siste een stem in haar oor.

‘Ik kan er niks aan doen,’ klonk het klaaglijk van de andere kant van het bed.

Met tegenzin werd Lydia wakker. Ze voelde een zachte, warme arm om haar nek toen ze probeerde overeind te komen.

‘Niet boos zijn, Liddy. Ik doe het niet expres.’

‘Ik haat het om wakker te worden in jouw plas!’ uitte Joe zijn ongenoegen.

‘Ik ben helemaal nat.’ Kesi’s haar kriebelde in Lydia’s gezicht toen ze zich dichtert tegen haar aandrukte.

‘Zeg, ik krijg geen lucht meer,’ steunde Lydia.

Kesi liet haar los, maar nestelde haar hoofd tegen de borst van haar zus. Lydia duwde haar zachtjes weg en kwam moeizaam overeind.

‘Het is mijn schuld,’ zei ze. ‘Ik had je wakker moeten maken om te plassen, maar je sliep zo vast.’

‘Ik ga op de grond slapen vannacht,’ gromde Joe.

‘Dan lopen er allemaal enge kriebelbeestjes over je heen,’ piepte Kesi.

‘Alles beter dan plas,’ antwoordde Joe.

‘We zullen zorgen dat je gewassen bent voordat oma er is,’ zei Lydia.

‘Je zegt het toch niet tegen haar, hè?’ zei Kesi en keek Joe smekend aan. Joe zei niets.

‘Hij gaat het tegen haar zeggen, Liddy, en dan moet ik weg van haar,’ zei Kesi.

‘Plaag haar niet zo, Joe,’ zei Lydia.

‘Waar ziet ze me voor aan? Natuurlijk zeg ik niets.’ Hij trapte een kever plat die over de vloer scharrelde, pakte een waterkan en stampte de rondavel¹ uit.

Joe moet het echt zat zijn, dacht Lydia. Het is niets voor hem om zo chagrijnig rond te lopen.

‘Vooruit, Kes,’ zuchtte ze. ‘We gaan het bed verschonen.’

‘Eerst plaste ik nooit in m’n bed,’ zei Kesi zachtjes.

‘Nee, dat weet ik. En het zal ook snel weer overgaan.’ Lydia trok het vochtige laken weg. ‘Het komt door wat er met mama gebeurd is.’

‘Ja, ik zou er vast geen last meer van hebben als ze terug zou komen,’ zei Kesi.

‘Ze komt niet terug en dat weet je, Kes.’

Kesi zat aan tafel en keek toe hoe haar zus het laken oprolde en bij de deur van de hut legde. ‘Ik heb honger,’ zei ze zeurderig. ‘Wanneer gaan we eten?’

Wat gaan we eten? dacht Lydia.

Ze keek de tuin in. Ze zag een wirwar van takken en blaadjes. De planten waren door de hevige regenval van die nacht platgeslagen. Een dunne mist steeg op doordat de regendruppels verdampten in de ochtendzon. Lydia vroeg zich af of de stengels weer overeind zouden schieten als ze maar lang genoeg bleef kijken. Het grootste deel was onkruid dat de groenten overwoekerde die ze zo zorgvuldig geplant had. Haar moeder had toegekeken, te ziek om te helpen. Ze wist dat ze het onkruid weg moest halen zodat de groenten wat lucht en ruimte kregen, maar ze leek er nooit tijd voor te hebben. Bovendien was de grond zo hard dat het onkruid vaak niet met wortel en al uitgetrokken kon worden. Als de wortel bleef zitten, kwam het onkruid twee

¹ rondavel: ronde Zuid-Afrikaanse hut, met rieten dak

keer zo snel weer op en werd het twee keer zo groot en twee keer zo sterk. Groeiden de groenten ook maar op die manier! Lydia had eens de varenachtige plant die uit een eetbare wortel groeit ontdekt, en geprobeerd die uit de grond te trekken. De plant was afgebroken en de wortel was blijven zitten. Ze had met veel moeite de wortel uitgegraven, maar die was niet groter geweest dan haar duim en ook nog aangevreten.

De tuin is je voorraadkast, Lydia. Zorg er goed voor en hij zal ook voor jou zorgen.

Het onkruid overwoekerde de groenten al snel. Lydia had zich voorgenomen om het onkruid elke dag te wieden, maar toen werd haar moeder zo ziek dat ze niet meer uit bed kon komen. Daardoor waren er te veel andere dingen die gedaan moesten worden en vroeg haar moeder al haar aandacht.

Als ik niet meer de kracht heb om te praten, Lydia, blijf dan bij me. Breng Joe en Kesi naar oma en blijf bij me. Houd mijn hand vast en lees me voor uit mijn boek. Lees over de goede tijden die we samen gehad hebben en tover een glimlach op mijn gezicht. Mijn boek is voor jou, om je te helpen als ik er niet meer ben. En mijn boek is voor mij, om me te herinneren aan de persoon die ik ooit was.

De eerste weken na haar moeders dood was Lydia verdoofd en niet in staat om veel te doen. Eerst was er de begrafenis. Daarna klampte Kesi zich voortdurend aan haar vast, terwijl Joe zich vaak urenlang terugtrok in het struikgewas rondom hun erf. Hij kwam niet tevoorschijn, hoe ze hem ook smeekte.

Drie dagen nadat Joe genezen was van zijn verstopneiging,

verdween hun kruiwagen, samen met een jas die hun vader had gebruikt om zich warm te houden als zijn ziekte hem deed rillen. Hun moeder had de jas bewaard, want later kon hij Joe goed van pas komen. De kruiwagen hadden ze gebruikt om brandhout en kannen met water te vervoeren, en om rommel naar de stortplaats te brengen. Joe was zo kwaad toen hij ontdekte dat het ding weg was, dat hij elk huis in het dorp afging om te vragen of iemand iets had gezien. Een paar dorpingen scholden hem uit, maar hij ging onverstoorbaar verder. Hij was vastbesloten de schuldige te vinden. Hij gaf pas op toen hij zag dat de kruiwagen vol met puin bij het huis van een bouwvakker stond. Twee honden zaten erbij op wacht en gromden vals naar hem zodra hij een stap dichterbij kwam. ‘Het is gewoon niet eerlijk,’ klaagde hij tegen Lydia toen hij weer thuiskwam. ‘Het is onze kruiwagen, maar we kunnen er niets aan doen.’

‘We moeten het maar uit ons hoofd zetten, Joe,’ zei ze. ‘Het heeft geen zin om erover te blijven piekeren. Mama heeft ons gewaarschuwd voor dit soort dingen.’

Je zult sterk moeten zijn, Lydia. Er zijn mensen, zoals de moeder van je vader, die mij de schuld geven van alles. En omdat jullie mijn kinderen zijn, denken ze dat dezelfde vloek ook op jullie rust. Er zijn er die denken dat we dit aan onszelf te danken hebben en er zijn er die denken dat we anderen met ons mee zullen sleuren, alleen maar door dezelfde lucht in te ademen als zij. Kies je vrienden zorgvuldig, kind. Wees er zeker van dat ze hun verstand gebruiken en een warm hart hebben.

Joe verscheen, hij kwam met een kan water op zijn hoofd de heg door achter in de tuin. Hij had zich gewassen en droop van het water. Hij liep de keuken door en schonk het water in een plastic kom op de kleine tafel.

‘Meneer Hlabisa was er,’ zei hij, terwijl hij de lege kan op de grond liet vallen. ‘Hij zei dat ik moest wachten tot alle anderen klaar waren. Hij zei dat we maar ergens anders heen moesten gaan, want we zouden hun water maar vervuilen. Meneer Namile zei tegen hem dat hij mij met rust moest laten en dat hij zelf vervuild was. Ik dacht dat ze op de vuist zouden gaan.’

‘Arme Joe,’ zei Lydia en probeerde een arm om haar broertje heen te slaan. Zij was al dertien en vond dat ze wel tegen een stootje kon, maar haar broer was pas net negen en ze deed haar uiterste best hem te beschermen.

Hij schudde haar arm van zich af. ‘Kan mij wat schelen,’ snauwde hij. Hij liep naar buiten, plofte op de grond en leunde tegen de hut. Hij pakte een lange stok en begon de bast eraf te pulken.

‘Wanneer gaan we eten?’ vroeg Kesi weer.

‘Als ik je heb gewassen,’ zei Lydia. Ze tilde haar zusje op de tafel en zag hoe mager ze was geworden. Ze nam een vod en boende haar af.

‘Is Joe nog steeds boos op me, Liddy?’ vroeg Kesi.

‘Nee,’ antwoordde Lydia. ‘Hij is boos op andere mensen.’

‘Doen andere mensen gemeen tegen hem?’

Lydia tilde haar van de tafel. ‘Volgens mij heb ik een mango in de boom gezien,’ zei ze. ‘Ga maar gauw kijken of je erbij kunt.’ Kesi huppelde de keuken uit. Lydia waste zich, haalde het tinnen bad van buiten en goot het water van de plastic kom erin. Ze stopte het vuile laken in het bad en begon het met haar vuisten te bewerken. Ze had wel wat extra water kunnen gebruiken, maar ze wilde Joe niet om meer sturen en ze wilde ook niet het risico lopen niet thuis te zijn als haar oma kwam. Ze kneep nog een paar keer flink in het laken en wilde het net gaan uitwringen toen ze een harde schreeuw hoorde.

Lydia draaide zich om en zag Joe door de tuin rennen. Ze liet haar laken vallen en rende naar buiten. Bij de mango-boom stond Kesi hard te huilen met haar handen tussen haar benen. Joe hurkte naast haar en probeerde haar te kalmeren.

‘Doet pijn,’ snikte Kesi. ‘Ik ben gestoken door een bij.’

‘Laat me eens kijken, Kes,’ zei Joe. ‘Misschien kan ik het gif eruit halen.’

‘Nee,’ huilde Kesi. ‘Ik wil niet dat het nog meer pijn doet.’

‘We moeten het gif eruit halen als het een bij was, Kes,’ zei Lydia. ‘Ik beloof je dat we je geen pijn zullen doen.’

‘Hij zat in de mango,’ snikte Kesi weer.

Ze haalde langzaam haar hand tussen haar benen uit en wilde hem net aan Lydia laten zien toen een stem zei: ‘Wat is er nu weer aan de hand?’

Lydia, Joe en Kesi keken op en zagen hun oma met flinke passen op hen aflopen.

‘Kesi is gestoken door een bij,’ legde Joe haar uit.

‘Daar zal ze dan wel om gevraagd hebben,’ snoof oma Motsie. ‘Laat eens kijken.’

Kesi stopte haar hand gauw weer weg. ‘Ik laat het niet aan u zien,’ huilde ze.

‘Doe niet zo raar,’ snauwde oma. ‘We kunnen je niet helpen als je zo raar doet.’

‘Steek je hand uit, Kes,’ zei Lydia zacht.

‘Wees maar niet bang, want ik ga je echt niet aanraken,’ zei de oude vrouw vol afschuw.

Kesi stak langzaam haar hand uit. Er zat een gemene rode zwelling midden op haar handpalm.

Oma Motsie trok haar neus op. ‘Je kunt het gif er maar beter uithalen,’ zei ze.

Joe legde zijn arm om Kesi’s schouders, terwijl Lydia neerknielde en haar bij de pols pakte. ‘Ik zal het zo zacht mo-

gelijk doen,' zei ze. 'Als ik klaar ben, zal het tenminste niet meer zo steken.'

'Ga je het uitzuigen?' vroeg Joe.

'Nee, dat doet ze niet,' zei hun oma fel. 'Ze kan het uitknijpen met een vod.'

'Ik wil niet dat je het uitknijpt, Liddy,' snotterde Kesi. 'Dan doet het nog meer pijn.'

'Jij mag in mijn hand knijpen als Liddy in de jouwe knijpt,' zei Joe. 'Als Liddy jou pijn doet, doe jij mij gewoon pijn.'

Kesi giechelde eventjes en kneep in Joe's hand om te oefenen.

'Au, au, au,' riep hij. Kesi giechelde weer. Meteen kneep Lydia rondom de randen van de bijensteek en zag tot haar opluchting het vocht eruit sprietsen. 'Al klaar,' zei ze.

'Wat een drukte om niks,' zei oma Motsie. 'Ik heb wat zoete aardappels voor jullie meegenomen. Het is niet veel, maar ik had dan ook niet verwacht dat ik op mijn leeftijd nog drie extra monden zou moeten voeden.'

'Dank je wel, oma,' zei Lydia. 'We zijn je erg dankbaar.'

'Dat is je geraden. En ga nu wat water halen, Joe, zodat we ze kunnen wassen. Daarna gaan jullie hup het land op. Ik heb gehoord dat ze arbeiders zoeken, dus zo heb je mooi de kans om wat geld te verdienen voor je familie.'

Joe keek Lydia geschrokken aan.

'Vandaag is een schooldag, oma,' zei Lydia. 'Joe moet naar school.'

'Joe gaat niet meer naar school en je zusje ook niet. We kunnen het niet betalen en al helemaal niet als we straks geld aan medicijnen moeten verspillen.'

Lydia wierp haar oma een boze blik toe. 'Maar ik heb mama beloofd dat ze naar school zouden blijven gaan.'

'En hoe moet het schoolgeld dan betaald worden?'

'Met het geld dat ze heeft gespaard.'

‘Je moeder was een dwaas als ze dacht dat dat geld er vijf minuten na haar begrafenis nog zou zijn. Het was na vijf seconden al op.’

Ik ben heel zuinig geweest, Lydia. We hadden het heel moeilijk na de dood van je vader, hè? Nu ik nog wat verdien, zet ik wat geld opzij, zodat jij en Joe en Kesi naar school kunnen blijven gaan als ik er niet meer ben.

Dat betekent dat we nu minder hebben om van te leven en af en toe honger zullen moeten lijden, maar het betekent ook dat er straks geld is om in jullie toekomst te steken. Jullie moeten allemaal naar school blijven gaan. Dat is de enige kans die jullie hebben op een beter leven.

‘Er moet nog wat geld over zijn,’ protesteerde Lydia.

‘Beschuldig je me nu van diefstal?’ viel haar oma tegen haar uit. ‘Als iemand beschuldigd zou moeten worden, is het je moeder. Zij heeft een goede zoon bij zijn moeder weggehaald en hem vergiftigd.’

Lydia kromp ineen. Ze wist wel dat oma Motsie haar moeder de schuld gaf van de dood van haar vader. Vanaf het moment dat duidelijk werd dat hij ongeneeslijk ziek was, had ze alleen nog maar gemene dingen kunnen zeggen. Zijn ziekte veranderde hem van de sterke wie-doet-mij-wat papa van wie ze hield in een verschrompelde, oude man die aan zijn bed gekluisterd was. Ze had gezien hoe haar oma stond te roddelen in het dorp. Ze zette verschillende oudere dorpingen tegen haar moeder op met verhalen over hekserij en magie. Zelfs toen ze vanuit de stad weer hier waren komen wonen en er met haar vader nog niets aan de hand leek, had Lydia oma tegen hem horen zeggen dat hij met de verkeerde vrouw was getrouwd.

Hij kon toch wel iets beters krijgen dan dat mens? Hij moest

haar niet vertrouwen; ze zou hem maar teleurstellen. Haar vader had de woorden van z'n moeder gelukkig weggelachen en tegen haar gezegd dat er geen vrouw op de wereld bestond die goed genoeg zou zijn als het aan haar lag. Lydia wilde haar moeder verdedigen, maar ze wilde haar oma niet kwaad maken. Haar oma was nu de enige volwassene in hun leven en Lydia moest er niet aan denken wat er zou gebeuren als zij hen in de steek liet.

'Ik bedoelde alleen maar dat ik niet had gedacht dat het zo snel op zou zijn,' zei Lydia zwakjes.

'Nou, ik heb het heus niet aan mezelf uitgegeven,' zei de oude vrouw, maar Lydia dacht daar anders over toen ze de nieuwe schoenen aan de voeten van haar oma zag.

'Is er echt geen geld meer?' vroeg ze toen nog maar eens. 'Mama zei dat als we niet naar school gaan, we nooit een goede baan vinden. Dan zullen we altijd van u afhankelijk blijven.'

'Hm, tegen die tijd ben ik allang dood en begraven, dus dan moet je jezelf zien te redden. Trouwens, ik ben nooit naar school geweest en ben daar niet slechter van geworden.'

'Toch stuurde u papa wel naar school,' waagde Lydia het nog te zeggen.

'Omdat hij het waard was,' snauwde haar oma. 'En nu is dit gesprek afgelopen.'

Het geld is op, jullie gaan niet meer naar school en daarmee uit. Jullie gaan allemaal werken, zodat ik op m'n oude dag niet de hele tijd achter jullie aan hoef te rennen.'

Lydia staarde haar verbijsterd aan. Kesi omklemde de benen van haar zus en begroef haar hoofd in haar schoot, terwijl Joe de waterkan greep en de tuin uit rende. De oude vrouw nam de tas met zoete aardappels en liep richting de rondavel.

'Nou, dan rooien we het verder alleen wel,' mompelde Lydia zachtjes. Ze maakte Kesi van zich los en ging op een

holletje achter haar oma aan. Maar ze was te laat. Oma zag het natte laken in het tinnen bad liggen.

‘Alweer in bed geplast?’ vroeg ze en trok een vies gezicht.

‘Het laken moest gewoon gewassen worden,’ zei Lydia snel.

‘Denk je soms dat mijn neus de geur van urine niet herkent na al die jaren? Of dat ik niet weet hoe die donkere vlek op het matras komt? Dat kind moet eens een goed pak slaag hebben; dan stopt ze er wel mee.’

‘Ze mist haar mama.’

De oude vrouw liet de zak aardappels op de vloer vallen. ‘Je moeder is al vier maanden dood. Het wordt tijd dat dat kind er een keer aan gewend raakt. Ze is al vijf, ze is geen baby meer. Ik raak dat laken niet aan en als ik jou was, zou ik het haar zelf op laten ruimen. Je moet de aardappels zelf maar schoonmaken.’ Ze schoof Lydia opzij en haastte zich de deur uit.

Lydia ging op het bed zitten en liet haar hoofd in haar handen rusten.

Probeer begrip op te brengen voor oma, Lydia. Ze heeft pijn omdat ze haar zoon heeft verloren, jouw vader. Ze kan niet geloven dat hij misschien iets verkeerd heeft gedaan. In drie jaar tijd heeft ze de twee mensen verloren van wie ze het meest hield. Toen je opa, haar man, onder een vrachtwagen was gekomen, was het je vader die haar de wil gaf om verder te leven. Toen ook hij stierf, raakte ze verbitterd. Ze zocht een zondebok en koos mij. Ik kan daarmee leven, Lydia, en als ik het kan, kan jij dat ook. Als ik er niet meer ben, zal oma voor jou, Joe en kleine Kesi zorgen. Ik ben er zeker van dat ze haar best zal doen om te zorgen dat jullie veilig en gelukkig zijn.

Kesi ging naast haar op het bed zitten. ‘Waarom doet oma zo gemeen tegen ons?’ vroeg ze. ‘Waarom vindt ze me niet aardig?’

‘Ze is oud, Kes. Ze wil eigenlijk niet voor ons zorgen. En ze is verdrietig omdat papa dood is gegaan.’

‘Je gaat me toch geen pak slaag geven, hè Liddy?’ Kesi duwde haar neus tegen Lydia’s arm. ‘Ik zal het laken wel was- sen als je dat wilt.’

‘Natuurlijk zal ik je niet slaan,’ zuchtte Lydia, ‘en oma ook niet. Daar zorg ik wel voor.’ Ze zaten een tijdje stil bij elkaar en toen mompelde Kesi: ‘Ik vind het niet erg om niet naar school te gaan.’

‘Jij gaat naar school, al moet ik 24 uur per dag werken om het geld bij elkaar te krijgen,’ zei Lydia vastberaden.

‘Sommige jongens en meisjes zijn niet meer zo aardig voor me.’

‘Hoezo niet?’

‘Ze schelden me uit en zeggen dat iemand die mij aanraakt, doodgaat.’

‘Je weet dat dat niet waar is.’ Lydia trok haar zusje tegen zich aan. ‘Kijk, ik raak je aan en er gebeurt niets met me.’

‘Ze zeggen dat ik heksenbloed heb en dat ik zal verschrom- pelen en in een pad zal veranderen.’

‘Waarom heb je dat niet eerder tegen me gezegd, Kes? Die kinderen die dat tegen jou zeggen, hebben zelf heksen- bloed en het zou hun verdiende loon zijn als ze zelf in een pad zouden veranderen. Jij hebt hetzelfde bloed als Joe en ik. We zijn dan wel weeskinderen, maar daarom hoeven we ons nog niet uit te laten schelden.’

‘Ze zeggen dat mama me vol vergif heeft gestopt, omdat ze niet van me hield.’

‘Wie zegt die dingen, Kes? Vertel op.’ Lydia was geschokt.

‘Sommige jongens en meisjes zijn wel aardig, maar dan zeg- gen anderen lelijke dingen over me zodat ze niet meer aard- dig zullen zijn.’

‘Arme Kes. Wacht maar tot ik met mevrouw Buthelezi heb gepraat. Zij maakt er wel een eind aan.’

‘Ze heeft me in de hoek gezet bij Themba en Patrick,’ jammerde Kesi.

Lydia voelde dat ze steeds bozer werd. ‘Waarom? Waarom doet ze dat? Je bent toch niet stout geweest?’

‘Ze zegt dat het beter voor ons is, omdat sommige mensen niet willen dat hun kinderen naast ons zitten.’

Lydia stond meteen op. ‘Er is helemaal niets mis met jou, Kes, niets. Ik zal dat mevrouw Buthelezi eens goed duidelijk maken en ik zal ervoor zorgen dat die jongens en meisjes sorry tegen jou zeggen.’

Het moeilijkste is dat ik weet dat ik onze kleine Kesi misschien besmet heb met de ziekte. Als ik daaraan denk, kan ik wel eeuwig huilen. Jij en Joe zijn zo gezond, omdat jullie verwekt zijn in de tijd dat je vader nog alleen van mij hield.

Ik weet niet waarom hij zijn liefde ook aan een andere vrouw heeft gegeven, maar door zijn ontrouw is hij jong gestorven. En dat niet alleen, maar hij heeft ook mij besmet en Kesi een twijfelachtige toekomst gegeven. Ik geloof met heel mijn hart dat ze gezond is, maar hoe kan ik weten welk gevaar er op de loer ligt? Ik durf haar niet te laten testen, omdat ik bang ben voor de uitslag van de test. Waak over haar als een beschermengel, Lydia, en als je de ziekte bij haar ziet, als ze wakker wordt met koorts en de sprankeling in haar ogen verliest, laat dan snel een dokter komen, ongeacht de kosten.